

İŞLETMELERİN GÖNÜLLÜ ÇEVRECI KURULUŞLARLA İLİŞKİSİ VE İSTİHDAM POLİTİKALARINDAKİ ROLÜ

FATMA KOCABAŞ

Yrd.Doç.Dr., Anadolu Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ve
Endüstri İlişkileri Bölümü

MUAMMER SARIKAYA

Dr., Anadolu Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü

Özet:

Çevre, tüm dünyada son dönemlerde en fazla ele alınan ve üzerinde tartışmaların yapıldığı konuların başında gelmektedir. Özellikle son yirmi yıldır çevreci kuruluşlardaki artış ve bu kuruluşların toplumdaki artan rolü çevre faktörünün önemini ortaya koyan en belirleyici göstergelerden biridir. Yine toplumda önemi ve etkinliği giderek artan işletmelerin çevreyle olan ilişkisi ve bu bağlamda geliştirdiği politika ve stratejiler de bir başka önemli konu olarak karşımıza çıkmaktadır. İşletmelerin temel paydaş gruplarından biri olan çevreci kuruluşların işletmeyle ilişkisi ve gerçekleştirilen işbirliğine dayalı çalışmalar toplum adına önemli kazanımlar sağlamaktadır. Bu amaçla yapılan çalışmada işletmelerin çevreyle ve çevrenin en önde gelen paydaşları olan çevreci kuruluşlarla ilişkisini ele alarak, istihdam politikalarındaki rolünü incelemeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Çevresel Sorunlar, Çevreci Kuruluşlar, İstihdam.

Abstract

Environment ranks as one of the first issues that have recently been a subject of debate and consideration throughout the world. Especially over the past two decades the increase in the number of environmental organizations and their increasing influence on the society have been one of the most striking indications showing the importance of the environment factor. Likewise, with

the companies' increasing importance and influence on the society, their relation with the environment, and the policies and strategies they develop in this regard is yet another important issue before us. The environmental organizations' relationship with companies, as a member belonging to the group that share the same common denominator with them, and the work based on their cooperation provides important gains for the society. We will thus make an attempt to study their role in the employment policies by considering the relation of companies with environment and the environmental organizations as the primary members of the same common denominator.

Keywords: *Environment, Environmental Problems, Environmental Organizations, Employment.*

GİRİŞ

Çevrenin önemi ve çevresel sorunlar, son dönemlerde üzerinde durulan başlıca konular arasında yer almaktadır. Özellikle 20. yy'daki sanayileşmenin doğa üzerindeki baskısı tehlikeli boyutlara ulaşmış, 20. yy'ın sonuna doğru toplumlar, çevreleri ile olan ilişkilerinden kaynaklanan bir dizi sorun ile karşı karşıya bulduklarının farkına varmaya başlamışlardır. İnsanoğlu kendini evrenin sahibi sanırken, günün birinde doğaya boyun eğmesinin, doğa ile uzlaşmasının kaçınılmaz olduğunu öğrenmek zorunda kalmıştır. Artık günümüzde tek tek bireylerin yanı sıra tüm kurum ve kuruluşlar çevre sorunları konusunda çözüm üretmek sorumluluğu taşımaktadır.

20. yy'dan itibaren kırsal alandan kente olan göçün hız kazanması sonucu, kentte oturan nüfus büyük ölçüde artarak hızla kentli topluma doğru bir dönüşüm gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda kentlerde geçmişle kıyaslanmayacak oranda bir kirlilik olgusu ortaya çıkmıştır. Sanayileşmenin yaygınlaşması, endüstriyel üretim sürecinde meydana gelen kirlenmenin de yaygınlık kazanmasıyla sonuçlanmıştır.

Çevreyi yerkürenin tamamı ve bunu saran canlıların yaşamını sürdürdüğü hava tabakası olarak algılasak çevre tüm insanlığın malıdır. Yerel, bölgesel ve ulusal boyutların ötesinde tüm ulusların kaynaştığı evrensel değerlerin bütünüdür. Bundan dolayı herhangi bir bölgedeki veya ülkedeki bir çevre sorunu tüm insanlığın sorunudur (Şimşek, 1993:3).

Dünya kaynakları hızla ve sorumsuzca tüketilmekte ve küresel ısınma ve diğer çevresel sorunlar dünyanın birçok yerinde felaketlerin yaşanmasına yol açmaktadır. Artık barış, dayanışma ve çevresel

değerlerin egemen olduğu bir dünya düzeni kurmak, gerek ulusal gerekse uluslararası faaliyet gösteren birçok kuruluşun amacıdır. Bu gerçekleri gören bilinçli insanların bir araya gelerek oluşturduğu çevreci kuruluşlar, bu tür sorunlarla mücadele etmektedir. Üstelik bu kuruluşların sayısı gerek ülkemizde gerekse dünyada giderek artmaktadır. Bu kuruluşların mücadele ettiği veya ortak çalışmalar yaptığı örgütlerin önemli bir kısmını işletmeler oluşturmaktadır. İşletmelerin yarattığı olumsuz dışsal maliyet ve kısa dönemli yönetim yaklaşımları çevreyi olumsuz biçimde etkilemektedir. Bu bağlamda, işletmelerin çevreye yönelik sorumlulukları günümüzde önemle üzerinde durulan konular arasında yer almaktadır. Ayrıca birçok işletme bu tür kuruluşların çalışmalarına katkıda bulunmakta ve çalışanları bu kuruluşlarda gönüllü olarak çalışmaya teşvik etmektedir.

1. ÇEVRE KAVRAMI VE ÇEVRE SORUNLARI

1.1. Çevre Kavramının Tanımı

Çevre sorunları, günümüzde insanların çok sık karşılaştıkları bir problemdir. Çevre sorunlarının ne olduğuna dair soru, çevrenin ne olduğu sorusunu da gündeme getirmektedir.

Tüm canlılar gibi insanlar da belirli mekanlarda yaşar ve bu mekanın organik ve inorganik unsurları ile karşılıklı etkileşim esasına dayalı bir ilişki içinde bulunurlar. Canlı varlıkların hayati bağlarla bağlı oldukları, etkiledikleri ve etkilendikleri bu mekan birimlerine o canlının veya canlılar topluluğunun yaşam ortamı veya çevre denir (Uslu, 1995:18).

Birbirine ayrılmaz bir şekilde bağlı ve yoğun etkileşim içinde bulunan hava, toprak, su ve bitki, hayvan varlığı ile doğal ve tarihsel zenginlikler yaşanan çevreyi oluşturur. Ekolojinin kavramlarını kullanacak olursak; boyutları ne olursa olsun her bir mekan aynı zamanda bir ekosistemdir. Ekosistem, birbirleriyle ilgili canlı ve cansız unsurlardan oluşan ve bu unsurlar arasındaki madde ve enerji dolaşımı ile kendini besleyen bir birimdir. Bir göl, bir orman veya bir köy hepsi birer ekosistemdir. En büyük ekosistem birimi ise, biyosfer ismi de verilen dünya ekosistemi, yani "ekosfer"dir. Dolayısıyla çevre dendiğinde anlaşılması gereken bütün dünyadır.

1.2. Çevrenin Niteliği ve Önemi

İnsanoğlu, sağlıklı yaşamını ancak sağlıklı bir çevrede sürdürür. Devletlerin temel sorumluluğu, vatandaşları için yaşamın temiz hava ve su, güvenli yerleşim gibi temel gereksinimlerine kolay erişiminin sağlanmasıdır. Ancak, bu temel gereksinim kaynakları tüm dünyada

dönüşü olmayan bir şekilde tüketilmektedir. Bu sorunların çözülebileceği durumda; insanlar için daha sağlıklı yaşam ortamları yaratılabilecek, bireylerin yaşam kaliteleri iyileştirilebilecek ve doğal ekolojik sistemlerin sürdürülebilirliği sağlanabilecektir (Altan, 2007:300). Doğal çevrenin bozulması birey ve toplum refahını da doğrudan etkilemektedir (Hoff-Mcnutt, 2000: 436-463).

Çevresel kirlenme bütün ülkelerin ortak sorunu olmasına rağmen, çevrenin önemi ancak son yıllarda anlaşılmıştır. İşletmeler, faaliyetlerine ve ürünlerine ilişkin çevresel ve sosyal yükümlülükleri konusunda gittikçe daha bilinçli olmaya başlamışlardır (Lazol ve diğ., http://www.mufad.org/index.php?option=com_content&task=view&id=470&Itemid=41). Artık işletmeler varlıklarını sürdürebilmek için çevresel konularda daha duyarlı olmak zorundadır. Çünkü bu konudaki toplumsal baskılar giderek artmakta, bireyler yalnızca işletmelerin ne ürettiğini değil, aynı zamanda üretirken çevrede yarattığı etkiyi de dikkatle izlemekte ve değerlendirmektedir. Bu bağlamda işletmeler yönetim anlayışlarına çevresel sorumlulukları ekleme ihtiyacı duymakta ve çevresel politikalar geliştirmektedir.

1.3. Başlıca Çevre Sorunları

Çevre ortamları ve koşullarından kaynaklanabilecek tüm olumsuzluklar kısaca çevre sorunları olarak ifade edilmektedir (Altan, 2007:291). Çevresel sorunları geniş bir yelpazede ele almak gerekmektedir. Çevresel sorunlar, ozon tabakasındaki delikten, asit yağmurlarına, iklim değişikliklerinden çölleşmeye kadar birçok başlık altında incelenebilir. Bu anlamda yalnızca çevre kirliliğini çevresel sorun olarak değerlendirmek yanlış olacaktır (Kırılıoğlu ve Can, 1998:5).

Konuya sosyal politika açısından bakacak olursak, çevre sorunları; hava, toprak, su, bitki ve hayvan varlığı ile doğal ve tarihsel zenginliklerin bütünü olarak tanımlanan çevremizde kabul edilebilir ölçülerin üzerinde olumsuz etkileri bulunan tüm sorunlardır (Altan, 2007:291).

Dünyada ve ülkemizdeki çevre sorunları hızlı nüfus artışı, dengesiz sanayileşme ve plansız kentleşmeden kaynaklanmaktadır. Ekolojik dengeyi tehdit eden önemli bir faktör de sanayileşmedir. 17. yy'ın sonlarında "Sanayi Devrimi" ile varlığını duyuran bu sorun, özellikle 2. Dünya Savaşından sonra sanayinin kaydettiği ilerlemeye paralel bir gelişme göstermektedir. Sanayileşme bir yandan doğadaki yenilenemez kaynakları hızla tüketirken, diğer yandan ise sahip olduğu teknoloji nedeniyle su, hava ve toprağı bozarak bireylerin ve toplumların

yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir. Sanayide seçilen üretim süreçleri, kısa dönemli kâr ilkesinin benimsenmesi sonucu sanayi kuruluşlarının kent içinde ve deniz kıyılarına kurulması, sanayi atıklarının arıtılmaması ve fabrika bacalarına filtre bile takılmadan faaliyette bulunulması çevre kirliliği sorunlarını tehlikeli boyutlara getirmiştir. Böylece sanayinin kirletici atıkları hava, su ve toprağı kirleterek ekosistemdeki madde alışverişini temin eden biyolojik sistemleri etkilemiş ve ekolojik denge hızla bozulmuştur.

Özellikle az gelişmiş ülkelerin gündeminde kalkınma önemli bir yer tutmaktadır. Bu ülkeler artan nüfusun yarattığı tedirginliği kalkınma ile gidermeye çalışmaktadır. Bu nedenle, kalkınma çabaları çevre sorununu daha da artırmaktadır (Şimşek, 1993:4-5). Üretimdeki enerji kullanımındaki artışlar ve hızlı kalkınma belli bir çevresel tabana oturmadığından, çevre ve ekolojik sistem üzerine büyük baskılar yaratmaktadır (Özcan, 1995:24-25)

Bunun yanında hızlı nüfus artışı, geri kalmış bölgelerdeki ekilebilir toprakların azalması ve üstelik toprak mülkiyetinin eşitlikten uzak dağılımı gibi sorunlar da kentlere göç olgusunu hızlandırmıştır. Sanayileşmenin birkaç büyük kentte yoğunlaşmasını engelleyici ve ülke genelinde dengeli dağılımı yönlendirici, dolayısıyla kentte göçü azaltıcı politika ve önlemlerin yeterli düzeyde olmaması artan nüfusa hizmet sağlamada yerel yönetim birimlerinin daha da etkisiz kalmasına yol açmıştır.

Kentleşmeyle birlikte yaşanan trafik kargaşası, gürültü, kentsel katı atıklar, kanalizasyon ve içme suyunun yetersizliği gibi bir dizi sorun sonuçta kentlerde yaşamını sürdüren insanlarda gerek fiziksel gerek ruhsal yönden bir takım hastalıkların çıkmasına zemin hazırlamaktadır (Şimşek, 1993:6).

Günümüzde insanlar birçok biçimde çevreyi bozmakta ve tahrip etmektedirler. Gittikçe artan miktarlarda üretim yapan endüstrinin ihtiyacı olan hammaddelerin doğadan temini sebebiyle, tabii kaynakların müsrifçe tüketilmesi; üretim süreci esnasında ortaya çıkan ve kirlilik yaratan veya toksik özellik taşıyan atıkların doğaya bırakılması; kentlerle birlikte daha çok artan evrensel atıklar; ister savaş, ister barış amacıyla kullanılsın, nükleer güç üretimi sonucu ortaya çıkan radyoaktif kirlenme; daha fazla ürün almak amacıyla kullanılan fakat zamanla zararı faydasını geçen suni gübreler ve tarımsal ilaçlar; enerji temini amacıyla kullanılan fosil yakıtlar; etkilerinin kontrolüne imkan bulunmayan, ozon tabakasının delinmesine bile yol açabilen ve piyasadaki çeşitleri 50.000'den fazla olan kimyasal ürünler, insanoğlunun doğayı tahrip araçlarından ilk akla gelenlerdir. Bu gibi

araçlarla doğanın tahrip edilmesi sonucunda hava, su ve topraktaki ekolojik dengeler bozulmuş ve bu bozulma bitkilerden hayvanlara ve insanlara kadar bütün canlıları olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Bu etkilenişin boyutları bazen ileri düzeylerde olmuş ve canlıların ölmelerine sebebiyet vermiştir (Uslu, 1995: 20).

Çevre sorunlarını üç başlık altında sınıflandırmak mümkündür (Şimşek, 1993:12-13; Keleş ve Hamamcı, 1998: 91-138; Görmez, 1997: 53-66);

i. Kirlenme Sorunları: Hava kirliliği, su kirliliği (okyanus, deniz, nehir, göller, sulak alanlar ve yer altı suları), toprak kirliliği ve radyoaktif kirlenme.

ii. Tükenme Sorunları: Hava (ozon tabakasının incilmesi), su (dere, göl, sulak alanlar ve yer altı sularının tükenmesi), yeşil alanlar, kıyılar, çayır ve meralar, ormanlar, bitki türleri, hayvan türleri, madenler, yer altı servetleri, toprak (erozyon ve çölleşme), tarihi yer ve eserler.

iii. Çirkinleşme ve Sair Sorunlar: Betonlaşma, gecekondulaşma, alt yapısal yetersizlikler (yer üstündekiler ve yer altındakiler), gürültü, katı atıklar.

Çevre sorunları bütün toplumların ortak geleceği ile ilgili geniş bir konudur. Bu konuyu evrensel bir şekilde ele almak ve o şekilde çözümler aramak daha yerinde olacaktır. Çevre sorunlarıyla başa çıkmanın yolu, toplumların doğayla iç içe ve birlikte yaşayarak var olabileceği yeni değerler sisteminin oluşturulmasıdır (Uydacı, 2002:25). Çevre sorunlarının çözümü konusunda uluslararası çalışmaların yanı sıra, bireylerin ve sivil toplum örgütlerinin üzerlerine düşen denetim ve koruma sorumluluğunu yerine getirmeleri önemlidir. Yaşadığı çevreye sahip çıkan bireyler geleceklerini de güvence altına alırlar. Çevre değerlerinin korunmasında, bireylerin çevre politikalarının oluşum ve uygulamasına etkin ve bilinçli katılımları önem kazanmaktadır. Yaşadığı çevreyle bütünleşen ve onu koruyan bireyler, sağlıklı çevre koşullarının oluşturulabilmesinin anahtarıdır.

2. GÖNÜLLÜ ÇEVREÇİ KURULUŞLAR

Hukuki yönden dernek veya vakıf şeklinde ortaya çıkan gönüllü kuruluşlar, kişilerin topluma bir şeyler verebilme, bazı hizmetleri üstlenebilme isteklerinin sonucu olarak, diğer bir ifadeyle hiçbir şahsi çıkar gütmeksizin, gönüllü olarak meydana getirdikleri organizasyonlardır.

Son yıllarda değişik isimlerle tanımlanan bu kuruluşların, 21. yy'da hemen her ülkede ve uluslararası alanda giderek artan bir önem kazandıkları ve demokratik sistemin vazgeçilmez unsurları haline

geldikleri görülmektedir. Gerek Türkiye’de gerekse diğer bir çok ülkede, gönüllü kuruluşların en çok ilgi duydukları konuların başında çevrenin geldiği önemli bir gerçektir (Ural, 2005:65).

Çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi gerçek ve tüzel kişilerle vatandaşların görevi olup bu konuda her kişi ve kuruluşa ödevler düşmektedir. Gerek bu anlayış gerekse dünyadaki birçok sivil toplum kuruluşunun yaptığı gibi ülkemizde de “Gönüllü Kuruluşların” bu konudaki etkinliği yadsınamaz.

Gönüllü çevreci kuruluşlar, bazı durumlarda devletten bile daha etkin olabilmektedir. Çünkü, devletler çeşitli gerekçeler göstererek çevre politikalarının etkin bir şekilde uygulanmasından kaçınılabilmektedir (Kaplan: 1997: 144).

Yüzyılımıza damgasını vuran çevreci hareketlerin bir çoğu Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de gönüllü çalışmalar ile yürütülmektedir. Kamuoyunun çevreye yönelik duyarlılığının ve bu yöndeki taleplerinin giderek çoğalması, çevre konusunda gönüllü kuruluşların da öne çıkmasına yol açmıştır. Bugün çevre konusunda gönüllü kuruluşların dünya çapında tanınmasında, çevreye karşı giderek artan ilginin etkisi büyük olmuştur (Kılıç, 2001:145). Türkiye Çevre Vakfı (TÇV), Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD), Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA), Doğa ile Barış Deneği Çevre Koruma ve Araştırma Vakfı, SOS Akdeniz Derneği, Çevre ve kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL) çevre konusunda çalışan gönüllü kuruluşların başlıcalarıdır (Karacan, http://www.egeekonomisi.com/yazar_kose.php?hid=7249).

Gönüllü çevreci kuruluşların çalışma konuları; çevre ve çevre sorunlarıdır. Çevre sorunları karşısında toplumsal bilinçlenme ve kirlenmeye karşı toplumun gönüllü kuruluşlarının katılımını sağlayan ve kamu yönetimiyle devlet arasında köprü görevi üstlenen çevreci kuruluşlar, bu konuda önemli bir fonksiyona sahiptir (Dağdemir, 2003:195; Dinçer, 1996:31-35). Bu kuruluşlar, çevre sorunlarının büyüklüğü ve giriftliği karşısında öncelikle yöresel çevre sorunları konusunda o yörede yaşayan insanları bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapmaktadır. Bu bağlamda gönüllü çevreci kuruluşlar yaptırım gücü olmamasına rağmen, bir kamuoyu baskı grubu olması nedeni ile çevre politikalarının belirlenmesinde etkili olabilmektedir. (Gökdayı, 1997:243-244; Altan, 2007:306).

Çevre sorunlarının daha şiddetle yaşandığı günümüzde, çevre sorunlarına dikkat çekilmesine ve bu konuda gerekli girişimlerin başlatılmasına önayak olan gönüllü çevreci kuruluşlar, günümüz

toplumlarının vazgeçilmez sivil toplum kuruluşlarından birisi olmuştur. Bu kuruluşların etkin olması; bir yandan çevre bilincinin toplumun tüm kesimlerine yerleştirilmesine, diğer yandan da demokrasinin önemli bir unsuru olan demokratik katılımın gerçekleşmesine yardımcı olacaktır.

Çevreci kuruluşlar, çevrenin taşıdığı önemi vurgulayarak korunmasının gerekliliği konusunda insanları bilinçlendirmektedir. Hiçbir çıkar gözetmeyen bu tür kuruluşlar, çevreye karşı olumlu ve duyarlı davranışların kazanılmasında önemli bir role sahiptir. Gönüllü çevreci kuruluşların özellikle çevresel bilincin yerleştirilmesi, geliştirilmesi ve çevre sorunlarının yakından izlenmesinde kamu kuruluşlarına göre daha hızlı ve etkili olduğu söylenebilir. Gönüllü çevreci kuruluşların, buldukları çevredeki sorunlara karşı ilk müdahale yapmaları ve konunun önemi konusunda yetkilileri uyarmaları, bu kuruluşların geniş halk kitleleri ve basın yayın organları tarafından kabul ve ilgi görmelerini sağlamaktadır. Dolayısıyla, bu kuruluşlar, oluşturdukları kamuoyu ile çevre politikalarının tespit edilmesinde önemli bir araç olmaktadır. Bir çevreci kuruluşun başarısı onu destekleyen bireylere ve yaptığı faaliyetlerin topluma sağladığı faydalara bağlıdır (Gökdayı, 1997:248-249). Çevreci kuruluşlar, çevreyi korumaya o kadar kendilerini adanmışlar ki doğal çevrenin anahtar temsilcileri durumuna gelmişlerdir. Bu kuruluşlar, çevresel düzenlemelere uymayan işletmelerle çatışarak işletmeleri çevresel sorumluluklarını yerine getirmeye zorlamaktadır (Milliman ve diğ., 1994:41).

Günümüzde sosyal ve siyasal güç haline gelen çevre koruma hareketinin önde gelen kısmını çevreci kuruluşlar üstlenmektedir. Bu kuruluşların çevrenin korunmasında taşıdıkları rolleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Uydacı, 2002:103-104);

- Kamuoyunun bilinçlendirilmesi ve etkin bir kamuoyunun oluşmasını temin etmeleri,
- Tek başlarına çevre konusunda bir şeyler yapmaya gücü olmayan bireylerin bir araya gelerek sosyal sermaye yaratmalarını sağlamaları,
- Toplumdaki demokratik dengenin sağlanmasında vazgeçilmez bir unsur olmaları,
- Çevre ile ilgi konularda hukuksal girişimlerde bulunabilmeleri,
- Kamu ve özel sektörlerle yakın ilişki içinde bulunarak ortak projelerde yer almaları.

Gönüllü kuruluşlar ilk olarak daha çok yerel sorunlara tepki olarak doğmuş olmalarına rağmen, çevrenin küresel olma özelliği bunları 1970'li yılların ortasından itibaren yerel boyuttan daha evrensel boyuta taşımıştır (Kılıç, 2001: 145).

Gönüllü kuruluşlar, uluslararası kuruluşlarda ve uluslararası toplantılarda öylesine önem kazanmışlardır ki, birçok ülke delegasyonunda gönüllü kuruluş (NGO) temsilcileri de yer almakta ve ayrıca gönüllü kuruluşlar; Birleşmiş Milletler'in, Dünya Bankası'nın, AB'nin, OECD'nin ve benzeri diğer uluslararası kuruluşların politika belirlemelerinde ve uygulamalarında bugüne kadar alışılmamış ölçüde önemli rol almaktadır. Türkiye'nin de bu anlayışa sahip olması beklenirken, iş dünyasının çevre gönüllü kuruluşlarıyla daha yakın işbirliğine girmesi, ülkemiz için yararlı sonuçlar getirebilir (Ural, 2005:65).

3. İŞLETMENİN ÇEVRESEL SORUMLULUKLARI

Rekabetin giderek daha da yoğun yaşandığı, üretim ve tüketimin sınırsızca gerçekleştirildiği ve içinde yaşadığımız dünyanın gelecek nesiller tarafından da kullanılacağı göz ardı edildiği günümüzde, işletmelerin çevreyle olan ilişkilerinin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Çevre sorunları, tek başına devletin veya yerel yönetimlerin alacağı önlemlerle çözümlenecek sorunlar olmaktan çıkmıştır. Dünyamızı bozulmadan gelecek nesillere bırakılmasında en önemli görev mal ve hizmet üreten ve bunları pazarlayan işletmelere düşmektedir.

Küreselleşmeyle birlikte, işletmelerin tutumları da değişmeye başlamıştır. Küreselleşme, işletmeler için yeni olanaklar yaratırken yapılarını daha karmaşık hale getirmiştir. İşletme faaliyetlerinin ülke sınırlarını aşarak giderek yaygınlaşması başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere küresel ölçekte yeni sorumluluklara yol açmıştır. Bununla birlikte, işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel gelişmelere ilişkin çabaları daha da artmıştır. Bugün işletmeler ekonomik büyümeyi ve rekabet gücünü arttırarak, aynı zamanda çevre koruma ve tüketici çıkarları gibi sosyal sorumluluğa ilişkin faaliyetleri sürdürerek kalkınmaya katkıda bulunabileceklerinin farkındadırlar. İşletmeler rekabetin eksenini, bir yandan tüketiciler, araçlar ve finans kurumları diğer yandan da yasal ve siyasal baskılar sonucu, çevre korumacılığı, eğitim, insan ve hayvan hakları ve sağlık gibi konulara kaydırmaktadır. İşletmelerin sorumluluğu sadece kârlarını maksimize etmek değil doğaya ve çevreye en az zarar verecek ekolojik ürünler üretme olacaktır (Karacan, http://www.egeekonomisi.com/yazar_kose.php?hid=7249). Bu nedenle, günümüzde birçok işletme sosyal sorumluluk yaklaşımını benimsemekte ve bunu kimliğinin bir parçası olarak görmektedir.

Yasal düzenlemelerin ötesinde, insana, çevreye ve paydaşlarla ilişkilere yatırım yapmak, insan haklarına saygılı olmak sosyal sorumlu işletmenin özellikleridir. İşletmelerin sosyal sorumlulukları, işletmelerin sosyal, ekonomik ve çevre konularında yasal yükümlülüklerinin ötesinde sosyal girişimleridir (Kıralı, 2005:41).

İşletmeler belirli bir çevrede faaliyet göstermektedir ve işletmelerin faaliyetlerini gerçekleştirmesinde buldukları çevrenin önemli bir etkisi vardır. Birçok işletme tesisini kurarken bu etkiyi dikkate almaktadır. Bu nedenle, işletmelerin çevreye karşı sorumlulukları vardır. Bu sorumlulukların göz ardı edilmesi, kısa veya uzun vadede çevreye zarar verebileceği gibi işletme faaliyetlerini de olumsuz yönde etkileyecektir.

Çevre bilincinin artmasıyla birlikte, birçok işletme kendi kaynakları ölçüsünde çevresel sorumluluk uygulamalarını gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte, artık işletmeler çevreye yönelik sorumluluk çalışmalarının kendileri açısından da büyük önem taşıdığını, ekonomik getiriler sağladığını ve kamuoyunu etkileyen önemli unsurların başında geldiğinin bilincindedir.

Bu açıdan çevre, işletmelerin önemli bir paydaşıdır. Çevre konusu gerek hükümet temsilcileri gerekse gönüllü çevreci kuruluşlar tarafından savunulmaya ve korunmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle, çevre konusunda işletmeler gönüllü kuruluşlarla karşı karşıya gelebilmektedir. Ancak proaktif bir şekilde çevreyle ilişkilerini düzenleyen işletmeler, bu grupların desteğini aldığı gibi diğer paydaşların da ilgisini kazanmaktadır.

Çevresel konular, 1990'larda bu yana işletmelerin karşılaştıkları en önemli başa çıkmaları gereken sorunlardan birisi olarak dikkate alınmaktadır. Son yıllarda çoğu işletme, çevreye duyarlı ürünler ve işlemleri geliştirmede önemli süreçler üstlenmektedirler. Büyüklükleri, amaçları ve metotları sıklıkla birbirinden farklı olan çoğu çevreci gruplar, sık sık işletmelerle işbirliği ilişkilerinden ziyade birbirleri ile çatışmakta iken bazı çevreci kuruluşlar ve işletmeler arasındaki işbirliğine dayalı anlaşmaların sayısında da artış olduğu gözlenmektedir. İşletmeler gibi çevreci kuruluşlar da hayatta kalmak için çabalamak zorundadır ve bundan dolayı işbirliğini veya yaşamaları için gerekli kaynakların güvenliği için çatışmacı stratejileri üstlenirler. Örneğin, çevreci kuruluşlar, ekipman, gönüllü ve finansal kaynak sağlamak için işletmeyle çalışmayı istemektedirler. Diğer taraftan, bazı çevreci kuruluşlar işletmelerle açıkça çatışmayı ve direnmeyi isteyebilir. Ancak birçok işletme, çevresel sorumluluk programı altında bir takım çevreci örgütlerle işbirliği yapabilmekte ve ortak çalışmalar imza atabilmektedir.

Mc Donalds ve Çevre Savunma Fonu arasındaki anlaşmalarla bu büyük ölçüde vurgulanmıştır (Milliman ve diğ., 1994:41).

İşletmelerin çevreyle olan ilişkisi bulunduğu sektöre ve büyüklüğüne göre değişebilir. Örneğin, kimyevi ürünler üreten bir işletmenin çevreyle olan ilişkisiyle bir bankanın ki aynı olmayacaktır. Bu nedenle işletme-çevre ilişkisini dikkate alırken, karşılıklı etkileşim bağlamında değerlendirmek, ortaya çıkan sorunların çözümünü daha etkili kılacaktır.

İşletmeler kendi kişisel çıkar veya hedefleri için çevresel kuruluşlara yardım etmeye yönelmektedirler. Bu amaçlar, işletmenin kamu imajını geliştirmeyi ve çevresel düzenlemelere uyumlu, daha düşük maliyete yol açan çevresel programları uygulamayı ve ürünlerin pazarlanmasını içermektedir. Çevreci kuruluşlar, yalnızca kamuoyuyla ilgilenmemekte aynı zamanda dünyadaki işletme uygulamalarının negatif etkilerini minimize etmeyi araştıran işletmelerle ortak çalışmalarda yeralmayı da istemektedirler (Milliman ve diğ., 1994:42).

Çevreci kuruluşlar, temelde çevresel yönetim uygulamalarını geliştirmede gerçekten etkili olan ve insan kaynakları ve finansal olarak kendilerine hizmet edecek işletmeleri seçme eğilimindedirler. İşletmeler ise, genellikle kamuoyunda önemli bir etkinliği olan ve bilimsel veriler ışığında çalışan ve işletmelerle işbirliğine istekli çevreci kuruluşlarla ortak çalışmayı istemektedirler (Milliman ve diğ., 1994:42-43).

Çevre koruma politikaları, işyerlerindeki iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini destekler niteliktedir. Çevre sorunlarının önemli bir sonucu da yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemesidir. İşçilerin yerleşim yerleri, genelde işyerlerinin ve çevre sorunlarının yoğun olarak bulunduğu bölgelerdir. Bu nedenle işçiler ve aileleri, işyerlerinin çevre sorunu yaratan etmenleri yanında diğer bazı yerleşim yerlerinin özelliklerinden kaynaklanan çevre sorunlarına da maruz kalırlar.

İş sağlığı ve iş güvenliği sorunlarının öncelikli ve doğrudan tarafı olarak işletmelerin ve sendikaların yaşam kalitesi kavramını da dikkate alarak çevre konusunda bir politika oluşturmaları gerekmektedir. Çevre konusu, sağlık boyutu yanında istihdam ve istihdama bağlı gelir üzerinde de etkisini göstermektedir. Çevre koruma politikaları, yeni istihdam alanları yaratarak, işsizliğin azalmasına neden olabilir. Bazı çevre koruma politikaları, işyerlerini, yer değiştirmeye veya belirli bölgelerde kurulmaya zorlayabilmektedir (Kapar, 1997:147).

Çevre sorunlarının önlenmesinde işletmelere büyük sorumluluklar düşmektedir. İşletmeler bu bağlamda, çalışanların çevre konularında eğitilmelerini ve bilgilendirilmelerini sağlamak, sendikalarla işbirliği yaparak çalışanlarını ve işletme yöneticilerini çevre eğitimine tabi

tutmak, çevre eğitiminin mesleki eğitimin bir parçası olarak yaygınlaştırılması girişimlerinde bulunmak, çevresel konularda bildiri, rapor, program, stratejiler hazırlamak, bunları yayınlamak ve toplantılar düzenlemek, sendikalarla çevre konularında görüşme yapmak, işletme düzeyinde işçilerin katılımını sağlamak, ulusal düzeyde çevre politikalarının belirlenmesi sürecine katılmak, hükümetler üzerinde baskı kurmak ve çevre korumaya yönelik ekonomi politikaları önermek, bilim adamları, araştırmacılar ve çeşitli örgütlerle işbirliği ve bilgi alışverişi sağlama yanında kendi çevre enstitülerini ve araştırma merkezlerini kurmak, çevreci, yeşil ve ekolojist gruplarla işbirliği yapmak, toplumda çevre duyarlılığını artırmaya yönelik kampanyalar düzenlemek, işyerlerinde çevre sorunlarına yönelik komiteler kurmak ve işverenin ve işçi sendikasının çevre koruma amacını her zaman dikkate alacaklarını kamuoyuna açıklamak ilk başta işletmeler tarafından alınması gereken tedbirler arasında düşünülebilir (Kapar, 1997: 147-150).

İşletmeler çevresel sorumluluklarını bir süreç olarak ele almalı ve bunu örgüt kültürüyle bütünleştirmelidir. Bu anlamda yapılabilecek başlıca çalışmaları şöyle sıralamak mümkündür (Gökbunar, 1995: 4-6);

- İşletmeler, faaliyetlerini çevre sorunlarına duyarlı bir biçimde yürütebilmeleri için çalışanlarını eğitmeli ve motive etmelidir.
- Çevre sorunlarını, bir tesisin yeni bir faaliyete veya projeye başlamadan önce değerlendirilmelidir.
- Çevresel sorunlar yaratmayan, tüketimi gerekli enerji ve tabii kaynak miktarında ekonomik olan, yeniden kullanılabilir ve güvenilir ürün ve hizmetler üretmelidir.
- Atıkların asgari düzeye indirilmesi ve atıkların emniyetli ve bilinçli bir şekilde tasfiye edilmesi sağlanmalıdır.
- Çevre bilincini artırıcı kamu politikaları desteklenmeli ve bu konuda çalışanlara da gerekli eğitim verilmelidir.
- Yapılan faaliyetlerin çevresel etkileri sürekli ve sistematik bir şekilde kontrol edilerek paydaşlara bu konudaki gerekli bilgiler düzenli aralıklarla verilmelidir.
- Çevre ile ilgili kuruluş ve kişilerle diyalog kumalı ve ortaklaşa hareket etmelidirler.

Çevresel sorumluluk bilincini taşıyan işletmeler, topluma yararlı mal ve hizmet üretmenin yanı sıra çevreyi koruyarak gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakmayı hedeflemektedirler. Günümüzde, kalkınma ve çevre konuları birbirini desteklemektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın temel ilkesi, tüketilecek doğal kaynakların doğal üreme hızlarını aşmayan bir hızda tüketilmelerini güvence altına almaktır

(Bayrak, 2001: 106-107). Bu bağlamda işletmeler, sınırsızca üretim ve tüketim anlayışı yerine sorumlu ve gelecek nesillerin haklarını da gözeten bir yönetim yaklaşımını benimsemelidirler.

Demokratikleşmenin ve eğitim düzeyinin giderek arttığı toplumlarda bireyler, işletmelerin çevresel sorumluluklarını gerçekleştirip gerçekleştirmediğini dikkatle izlemekte ve işletmeye olan bakış açısında önemli bir göstere olarak görmektedir. Bununla birlikte işletmeler, çevresel sorumlulukları yerine getirmenin ötesinde bunu bir rekabet avantajı olarak kullanabilmektedir. Öyle ki işletmeler reklamlarında da çevresel sorumluluklarını yansıtabilmektedir. Reklamlarında, ürünlerinin üretiminden satışına kadar her aşamasına çevreye duyarlı bir yaklaşımın benimsendiği vurgulanabilmektedir. Bu türlü bir yaklaşım, tüketicilerin daha fazla ilgisini çekmekte aynı zamanda işletmenin kurumsal itibarını olumlu yönde etkilemektedir.

4. GÖNÜLLÜ ÇEVRECI KURULUŞLARDA İSTİHDAM VE İŞLETMELERİN ROLÜ

Çevreci kuruluşlar da diğer kuruluşlar gibi belirli bir istihdam politikasına sahiptir. Büyük bir bölümü gönüllü çalışanlardan oluşan bu tür kuruluşların faaliyetlerinde, bulunduğu toplumun ekonomik ve sosyal gelişmiş düzeyinin büyük rolü vardır. Gelir düzeyi ve toplumsal duyarlılığı yüksek ve boş zamanı daha fazla olan bireylerin yer aldığı toplumlarda diğer sivil toplum örgütleri gibi çevreci örgütler de daha rahat çalışacaktır. Bununla birlikte, böyle toplumlarda işletme ve çevreci kuruluşların ilişkisi de karşılıklı dayanışma ve işbirliğine dayalı olacaktır. Çevreci kuruluşlardaki istihdam konusu da bu işbirliklerinden biridir.

İşletmelerin yarattığı olumsuz dışsal maliyet ve kısa dönemli yönetim yaklaşımları, çevreyi olumsuz biçimde etkilemektedir. Toplumda önemi ve etkinliği giderek artan işletmelerin çevreyle olan ilişkisi ve bu bağlamda geliştirdiği politika ve stratejiler de önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, işletmelerin çevreye yönelik sorumlulukları günümüzde önemle üzerinde durulan konular arasında yer almaktadır. Ayrıca, birçok işletme bu tür kuruluşların çalışmalarına katkıda bulunmakta ve çalışanları bu kuruluşlarda gönüllü olarak çalışmaya teşvik etmektedir. Bu tür kuruluşlar için önemli kaynaklardan birisini de gönüllüler oluşturmaktadır.

Küresel rekabet ortamı içerisinde yer almaya çalışan işletmelerin, çevre koruma yasalarına uymanın ötesinde çevre korumacılığını bir işletme politikası olarak benimsemesi, kendi çalışanlarını çevreci kuruluşlarda

çalışmaya yönlendirerek toplumların bu konudaki duyarlılığını paylaşması gerekmektedir

(Karacan, http://www.egeekonomisi.com/yazar_kose.php?hid=7249).

Çevreci kuruluşlar, özellikle belirli sektörlerdeki işletmeler için birincil paydaşlar arasında yer almaktadır. Bu nedenle, bu tür örgütlere karşı işletmeler önemli sorumluluklar taşımaktadır. Ayrıca, böylesine önemli bir paydaş grubu olan çevreci kuruluşların işletmeyle olan işbirliğine dayalı ilişkileri ise, sürdürülebilir kalkınma adına önemli çalışmaların ortaya konmasını sağlamaktadır. Sorumluluklardan biri de çevreci kuruluşların yönetim ve personel konularında yardımcı olmaktır. Sahip olduğu yönetim bilgisini bu kuruluşlarla paylaşabilen işletmeler, aynı zamanda çalışanlarını gönüllü olarak bu kuruluşlarda çalışmaya teşvik ederek hem toplum adına önemli bir sosyal sermaye yaratabilir hem de bu tür kuruluşların sürdürülebilirliğine yardımcı olabilirler.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan biri olan çevreci kuruluşlarda, insanlar gönüllü olarak çalışmaktadır. Çevreci kuruluşların çeşitli projeleri planlayıp hayata geçirilebilmeleri gönüllü insan kaynağı ile olmaktadır (Ciğerdelen, 2005: 45) . Bu tür kuruluşlar gönüllü katılımın yüksek olduğu kuruluşlardır. Buralarda çalışanların çoğu da bunu ücretli olarak yaptıkları bir işe ek olarak yapmaktadır. Bu gönüllüler yaptıkları işe giderek bir hayır işi olarak bakmamaya başlamaktadırlar. Bu kuruluşlarda çalışan gönüllüler, yaptıkları bu çalışmayı kendi ücretli işlerine paralel bir kariyer olarak görmekte ve gönüllü çalışmayı kendilerini tatmin etmenin, yani anlamlı yurttaşlığın bir aracı olarak kabul etmektedirler (Drucker, 1995:251).

Bu kuruluşların varlığı devam edecekse, günümüzün dev kuruluşlarının eğitilmiş, tecrübeli ve yetenekli yöneticileriyle rekabet edebilmek için mutlaka yönetimin profesyonelleştirilmesi gerekmektedir (Arslan, 2004: 172). Organizasyonun yapacağı o kadar çok işi vardır ki, bunları tam zamanlı çalışan meslek sahibi elemanlar olmadan yürütmek mümkün değildir (Drucker, 1995:252). Bu nedenle, bu kuruluşların çoğu, ücretli full-time çalıştırdıkları bir yönetici tutmaktadırlar. Ama yönetim ekibinin geri kalanı büyük ölçüde gönüllülerden oluşmakta ve kuruluşu giderek daha çok onlar yönetmektedir. Gönüllülerin büyük çoğunluğu genelde tahsilli, elli yaşlarında, emekliliğine az kalmış erkek ya da kadınlardan oluşmaktadır (Drucker, 1994: 248). Bu insanlar sadece yardım edenler durumunda kalmakla yetinmemektedir. Geçimlerini kazandıkları işlerde bilgi işçisi olarak çalışmakta ve topluma katkıda buldukları işlerde de diğer bir ifadeyle gönüllü çalışmalarında da bilgi işçisi olarak çalışmak

istemektedirler. Yaptıklarının bir anlamı ve bir değeri olmasını istemektedirler. Ücretsiz personel olarak çalışan bu insanlar, bu kuruluşların açık ve seçik bir amacı olmasını ve organizasyonun her faaliyetinin bu doğrultuda yapılmasını isterler. Bu kuruluşlarda çalışanlar, fikir üretmek ve kendi performans hedeflerini saptamak amacıyla sorumluluk almak istemektedirler. Kendilerine danışılmasını beklemekte ve yaptıkları işi etkileyen ve organizasyonun tümünü ilgilendiren kararların alınmasına katılmak istemektedirler. Terfi etmek için fırsat kollamakta, diğer bir ifadeyle performanslarına güvenilip kendilerine daha zor görevler ve daha fazla yetki ve sorumluluk gerektiren işler verilmesini beklemektedirler. Bu nedenle bir çok çevreci kuruluş, gönüllü çalışanların meslekte yükselmeleri için dereceler oluşturmuştur.

Kâr amacı gütmeyen gönüllü çevreci kuruluşlarda yönetici seçimi işletmelere göre oldukça farklıdır. İşletmelerde yöneticilik kabiliyeti ve amaçları başarmaya yönelik bilgi ve tecrübe ön plandadır. Ancak gönüllü kuruluşlarda yönetici seçilirken, mesleki veya teknik bilgi dikkate alınır ve yöneticilik kabiliyetinin yerini fedakarlık derecesi ve politik güç alır. Yine bu tür kuruluşlarda, ücretli çalışanların maaşları oldukça düşük seviyede olduğu için ihtiyaç duyulan nitelikteki elemanların beklentilerini karşılamaya yetecek nitelikli yöneticileri istihdam etmek de zordur (Dinçer, 2003: 476-478).

İş dünyasındaki yöneticilerin, özellikle de orta yönetim kademelerinde yer alan bireylerin gönüllü çevreci kuruluşlarda yönetim kurulu üyeleri olarak karar almayı gerektiren konularda çalışmaları, onlardan giderek daha çok beklenen bir durumdur. Büyük bir işletmenin genel müdürü, gönüllü bir kuruluşta yönetim kurulu üyesi olmayı artık bir zorunluluk olarak görmektedir (Drucker, 1992: 209-252).

İşletmeler, çevreci kuruluşların istihdam politikasını etkileyebildiği gibi çevreci kuruluşlarda işletmelerin insan kaynakları çalışmalarında önemli yararlar da sağlayabilmektedir. Günümüzde birçok işletme, çevresel sorumluluk noktasında özenle çalışmaktadır. Ancak bu sorumluluk yalnızca tepe yöneticilerinin uygulamalarıyla kurumsallık kazanmaz. Bu çevresel sorumluluk bilinci bir örgüt kültürü haline getirilmeli ve tüm çalışanlar tarafından benimsenmelidir. Bunun sağlanabilmesi için çalışanların çevre bilinci konusunda eğitilmesi gerekmektedir. İşletmeler çalışanlarını çevreci kuruluşlarda gönüllü olarak çalışmaya teşvik ederek bu konuda eğitilmelerini ve daha bilinçli olmalarını sağlayabilmektedir. Ayrıca, çevre sorunları ve çözüm yolları konusunda bilgiler elde ederek çevresel politikalar geliştirebilmektedir. Bu bağlamda, işletmelerin çalışanlarını bu tür kuruluşlara yönlendirmesi

kendisi adına önemli kazanımlar elde etmesini imkan tanıyacaktır (Madsen ve Ulhoi, 2001: 59-61).

İşletmelerde olduğu gibi, gönüllü çevreci kuruluşlarda da girişim sermayesi sağlayan kişi ve kuruluşlar sadece bağış yapmakla yetinmeyip, projelerin başarılı olması için yönetsel destek de sağlamaktadır. Özellikle gönüllü çevreci kuruluşlarda yönetim tecrübesi ve sistemleri özel sektördeki kadar gelişmemiş olduğundan bu destek, projelerin başarısı için en az finansal destek kadar önemlidir (Argüden, <http://www.arge.com/Yayinlarimiz/Makaleler/SivilToplum/YaratıcıZekat.aspx>).

Özel Sektör Gönüllüleri Derneği aracılığı ile işletmeler, nitelikli profesyonellerini gönüllülüğe teşvik etmektedirler. Özel Sektör Gönüllüler Derneği'nin (ÖSGD) misyonu, özel sektörün insan kaynaklarını ve uzmanlığını değerlendirerek gönüllülük yoluyla sivil topluma katkıda bulunmaktır. ÖSGD, üye işletmelerin insan kaynaklarını yönlendirerek, teşvik ederek ve gönüllülüğü özendirerek bir yandan profesyonellerin bu kazanımlardan faydalanabilmelerini, diğer yandan da sivil toplum kuruluşlarının gelişimini sağlamaktadır. ÖSGD, bu misyon doğrultusunda çalışarak; toplum ve özel sektör arasında dinamik bir ilişki yaratmayı, işletmeler arasında gönüllülük kavramının yayılmasına önderlik etmeyi ve toplumsal ihtiyaçların saptanması ve çözümünde sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda ÖSGD'nin üye işletmelerden de iki önemli beklentisi bulunmaktadır. Bunlar (Argüden, <http://www.arge.com/Yayinlarimiz/Makaleler/SivilToplum/OzelSektorGonulluleri.aspx>);

- Her sene işletme çalışanlarının zamanlarının ne kadarını gönüllü hizmetlere ayırdıkları ve elde ettikleri sonuçlarla ilgili bilgiyi kamuoyu ile paylaşmaları ve
- İşletme personeli arasında gönüllü hizmet verenlerin bu çalışmalarının da işletmenin performans değerlendirme sistemi çerçevesinde değerlendirmeye alınmasını sağlamalarıdır.

Böylelikle gönüllülüğün daha profesyonel bir biçimde yönlendirilmesi ve kalıcı bir şekilde desteklenmesi hedeflenmektedir. Bu ise, ülkelerin gelişmişliklerinin en önemli göstergelerinden biridir.

SONUÇ

Çevre, bir ülkenin toplumsal gelişmişliği ve geleceği için en önemli ve yaşamsal olgudur. İnsan toplumsal ve doğal çevresiyle bütündür. Günümüzde çevre sorunlarının yerel bir sorun olmadığı; aksine bütün toplumları etkileyen küresel bir sorun olduğu gerçeği anlaşılmıştır. Çevresel sorunların insan yaşamını olumsuz etkileyeceği ve sağlıklı

kuşaklar yetişmesini engelleyeceği kuşkusuzdur. Bugün dünyamız, iklim değişimi, kuraklık, açlık ve yoksullukla karşı karşıya kalmanın yanında savaşların, doğal varlıkların ve kaynakların sınırsız kullanımıyla da yüz yüze gelmiştir. Sanayi Devrimiyle birlikte insanoğlunun doğayla olan ilişkilerinde de köklü değişimler yaşanmaya başlamıştır. Sanayileşme-kentleşme süreçlerinin yarattığı yoğunlaşmış çevre kirliliği sorunlarıyla tanımlanabilecek bu ilişki, 21. yy'a gelindiğinde ne yazık ki artık küresel ölçekte bir ekolojik krize dönüşmüştür.

Çevre sorunları, günümüzde ortaya çıkardığı ve gelecekte ortaya çıkarması olası sonuçlar bakımından, uygarlığın önünde duran önemli sorunlardan birisidir. Çevre sorunları geniş perspektifli bir sorundur. Bu sorunun çözümüne yer alan iki önemli sac ayağından birini çevreci kuruluşlar oluştururken diğerini işletmeler oluşturmaktadır. Bir muhalefet partisi gibi çalışan çevreci kuruluşlar, işletmeleri bu konularda sürekli duyarlı olmaya çağırmakta ve gerekli sorumluluklarını yerine getirmeyenlerin finansal performanslarını olumsuz şekilde etkileyecek eylemler gerçekleştirebilmektedir. Çevreci kuruluşların istihdam politikalarında işletmelerin etkin bir şekilde rol almaları ve kendi yönetim becerilerini bu tür kuruluşlarla paylaşmaları da bu kuruluşların daha etkin çalışabilmeleri için oldukça önemlidir. Ülkemizdeki yetişmiş profesyonellerin toplumsal sorunlarla daha yakından ilgilenmesi birçok faydayı da beraberinde getirecektir. Bu faydalar;

- Bu sorunların çözümünde daha yaratıcı yaklaşımların ortaya çıkmasını sağlayacak,
- Ülkemizde katılımcı demokrasinin gelişmesine katkıda bulunacak,
- Sivil toplum kuruluşlarının yönetim kalitesi, özel sektör deneyiminden faydalanarak artacak,
- Ülkemizde toplumsal sorumluluk duygusu artacaktır.

Kazan-kazan yaklaşımın egemen olduğu günümüz toplumlarında bu türlü ortaklıkların hem günümüz hem de geleceğimize yönelik büyük yararlar sağlayacağını söyleyebiliriz. Bu bağlamda, çevresel sorumluluk bilinci giderek artan işletmelerin, gönüllü çevreci kuruluşların istihdam politikalarındaki etkisi ve bu konularda yapacakları çalışmalar, modern çağın gereklerine uygun bir çevresel örgütlenmeye zemin oluşturduğu ve bu örgütlerin faaliyetlerini daha profesyonel kıldığı için önemli bir çevresel sorumluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- ALTAN Ö. Zühtü (2007), **Sosyal Politika**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- ARGÜDEN, Yılmaz, "Özel Sektör Gönüllüleri", <http://www.arge.com/Yayinlarimiz/Makaleler/SivilToplum/OzelSektorGonulluleri.aspx> (Erişim Tarihi, 20. 04. 2008).
- ARGÜDEN, Yılmaz, "Yaratıcı Zekat", <http://www.arge.com/Yayinlarimiz/Makaleler/SivilToplum/YaratıcıZekat.aspx> (Alınış Tarihi, 20. 04. 2008).
- ARSLAN N., Talat (2004), "Kâr Amaçsız Örgütler ve Stratejik Yönetim", **C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, C.28, S.2, s.155-172.
- BAYRAK, Sabahat (2001), **İş Ahlakı ve Sosyal Sorumluluk**, İstanbul: Beta Basım.
- CİĞERDELEN, Tümay (2005), "Sivil Toplum Kuruluşlarında İnsan Kaynaklarının Yapısı ve Yönetimi", Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. II. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi Bildiriler Kitabı, Çanakkale: s.539-541.
- DAĞDEMİR, Özcan (2003), **Çevre Sorunlarına Ekonomik Yaklaşımlar ve Optimal Politika Arayışları**, Ankara: ISBN:975-8640-89-5.
- DİNÇER, Meral (1996), **Çevre Gönüllü Kuruluşları**, Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayınları.
- DİNÇER, Ömer (2003), **Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası**, B.6, İstanbul: Beta Basım.
- DRUCKER, F. Peter (1995), **Değişim Çağının Yönetimi**, İstanbul: Türk Henkel Dergisi Yayınları.
- DRUCKER, F. Peter (1994), **Kapitalist Ötesi Toplum**, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- DRUCKER, F. Peter (1992), **Yeni Gerçekler**, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- GÖKBUNAR, Ali Rıza (1995), "İşletmelerin Çevrenin Korunmasında Sosyal Sorumluluğu", **Ekoloji**, S.14, s.4-8.
- GÖKDAYI, İsmail (1997), **Çevrenin Geleceği (Yaklaşımlar ve Politikalar)**, Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayınları, ISBN:975-7250-29-5.
- GÖRMEZ, Kemal (1997), **Çevre Sorunları ve Türkiye**, Ankara: Gazi Kitabevi..
- HOFF, M. D.ve Mcnutt J. G. (2000), "Social Policy and the the Pycical Enviroment", **The Hanbook of Social Policy**, USA: Sage Publications Inc.
- KAPAR, Recep (1997), **Çevre Sorunları ile Çevre Koruma Politikalarının İşçiler Üzerindeki Etkileri ve İşçi Sendikalarının Çevre Politikaları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- KAPLAN, Ayşegül (1997), **Küresel Çevre Sorunları ve Politikaları**, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.
- KARACAN, Ali Rıza, "İşletmelerde Çevre Koruma Bilinci ve Yükümlülükleri, Türkiye ve Avrupa Birliğinde İşletmeler Yönünden Çevre Koruma Politikaları", http://www.egeekonomisi.com/yazar_kose.php?hid=7249, (Alınış Tarihi, 20.04.2008).
- KELEŞ, Ruşen ve HAMAMCI, Can (1998), **Çevrebilim**, Ankara: İmge Kitabevi.
- KILIÇ, Selim (2001), "Uluslar arası Çevre Hukukunun Gelişimi Üzerine Bir İnceleme", **C.Ü.İ.B.F. Dergisi**, C.2, S.2, s.131-149,
- KIRALİ, Özkol Hivren, (2005), "İşletmelerin Sosyal Sorumluluğu", **İşveren**, C.43, S.10, Temmuz, s.41-44.
- KIRLIOĞLU, Hilmi ve CAN V. Ahmet (1998), **Çevre Muhasebesi**, Adapazarı: Değişim Yayınları.
- LAZOL, İbrahim ve MUĞAL, Elif ve YÜCEL, Yener (2008), "Sürdürülebilir Bir Çevre Muhasebesi ve Kobilere Yönelik Bir Araştırma", **Muhasebe ve Finans**, , http://www.mufad.org/index.php?option=com_content&task=view&id=470&Itemid=41, Erişim Tarihi: 24.07.2008.
- MADSEN, Henning ve ULHOÍ, P. John (2001), "Greening of Human Resources: Environmental Awareness and Training Interests within the Workforce", **Industrial Management & Data Systems**, 101, 2, pp.57-63.
- MILLIMAN, Judith ve diğ., (1994), "Environmental Groups and Business Organizations: Conflict or Corporation?" **SAM. Advanced Management Journal**, 59, 2, pp.41-46.
- ÖZCAN, Banu (1995), "Sanayi Atıkları ve Arıtma Teknolojileri", **Yaşanabilir Bir Çevre ve Sanayi Politikalarının Uyumu**, İstanbul, Birleşik Metal İşçileri Sendikası Yayınları.
- ŞİMŞEK, C. Melda (1993), **Dünya'da ve Türkiye'de Çevre Sorunları**, İstanbul: BASİSEN.
- URAL, Engin (2005), "Türkiye'de Çevre ve Gönüllü Kuruluşlar", **İşveren**, C.43, S.7/8, Nisan/Mayıs, s.63-65.
- USLU, İbrahim (1995), **Çevre Sorunları**, İstanbul.
- UYDACI, Mert (2002), **Yeşil Pazarlama: İş Ahlakı ve Çevresellik Açısından Yaklaşımlar**, İstanbul: Türkmen Kitabevi.